

Vergaderjaar 2019–2020

33 576

Natuurbeleid

P

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 9 december 2019

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ hebben kennisgenomen van de brief² van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 3 oktober 2019 inzake de Voortgangsrapportage Natuur 2018 en het ambitiedocument Nederland Natuurpositief. Naar aanleiding hiervan is op 11 november 2019 een brief gestuurd aan de Minister.

De Minister heeft op 9 december 2019 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De Boer

¹ Samenstelling:

Koffeman (PvdD), Faber-van de Klashorst (PVV), Van Strien (PVV), Gerkens (SP), Atsma (CDA), N.J.J. van Kesteren (CDA) (*voorzitter*), Pijlman (D66), Schalk (SGP), Klip-Martin (VVD), Van Rooijen (50PLUS), Van Ballekom (VVD), De Blécourt-Wouterse (VVD), Crone (PvdA), Dessing (FVD), Gerbrandy (OSF), Van Gurp (GL), Van Huffelen (D66), Huizinga-Heringa (CU), Kluit (GL), van der Linden (FVD) (*ondervoorzitter*), Meijer (VVD), Otten (Fractie-Otten), Van Pareren (FVD), Prins-Modderaar (CDA), Recourt (PvdA), Vendrik (GL)

² *Kamerstukken I*, 2019–2020, 33 576, Q.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT/LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Den Haag, 11 november 2019

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief³ van 3 oktober 2019 inzake de Voortgangsrapportage Natuur 2018 en het ambitiedocument Nederland Natuurpositief. Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de fractie van het **CDA**, de fracties van **GroenLinks** en de **PvdA** gezamenlijk, en de fractie van de **Partij voor de Dieren** de volgende vragen en opmerkingen.

Inleiding

De leden van de fractie van het **CDA** hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief en de Voortgangsrapportage Natuur 2018. Zij hebben hierover een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de fracties van **GroenLinks** en de **PvdA** hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief met de Voortgangsrapportage Natuur 2018 en het ambitiedocument Nederland Natuurpositief. Zij hebben hierover een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de fractie van de **Partij voor de Dieren** (PvdD) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief met de vijfde voortgangsrapportage Natuur en het ambitiedocument Nederland Natuurpositief. Deze leden hebben daar nog enkele vragen over.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie lezen het volgende in de Voortgangsrapportage Natuur: «In 2018 is 3.029 hectare natuur ingericht. Dit is een lichte toename ten opzichte van voorgaande jaren. Zo is de inrichting van het Reevediep in Overijssel in 2018 afgerond (328 hectare nieuwe natuur), een bypass van de IJssel met onder andere rietmoeras.»⁴ Deze leden constateren met u dat er 328 hectare nieuwe natuur is bijgekomen en vragen u waarom er dan – bij de uitvoering – toch nog natuurbezwaren zijn.

Bij de uitvoering van de gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid zou het Natura 2000-gebied van ongeveer 3 hectare gesaldeerd kunnen worden met de ruim 30 hectare nieuwe Natura 2000/rietmoeras met onder andere roerdampen en karekieten als onderdeel van de 328 hectare nieuwe natuur. Wat is de reden dat dit niet kan, is er dan wel sprake van ruimtelijke afwegingsruimte?

Het aanwijzen van een Nederlands natuurgebied als Natura-2000 gebied gebeurt met een aanwijzingsbesluit van het Ministerie van LNV.⁵ Welke besluitvormingsprocedure volgt een aanwijzingsbesluit?

Rond 2004 zijn de Natura 2000-gebieden geselecteerd op basis van bestaande/aanwezige soorten en/of habitattypen. Is deze stelling juist?

³ Kamerstukken I, 2019–2020, 33 576, Q.

⁴ Vijfde Voortgangsrapportage Natuur, blz 14. Bijlage bij Kamerstukken I, 2019–2020, 33 576, Q.

⁵ Idem, blz. 18.

Zijn er daarnaast niet-bestaande/niet-aanwezige soorten en habitattypen toegevoegd? Zo ja, waar en welke?

In de Voortgangsrapportage Natuur over 2018 staat dat er de komende tijd nog wijzigingen worden doorgevoerd voor gebieden die al zijn aange-
wezen. De wijzigingen hebben betrekking op de grenzen en de doelen.⁶
De leden van de CDA-fractie vragen u inzicht te geven in het besluitvor-
mingsproces van deze wijzigingen. Voorts vragen deze leden hoe u de
integrale afweging voor u ziet, mede in relatie tot de aangenomen
Omgevingswet. Kunt u hier een toelichting op geven?

In de Voortgangsrapportage wordt de actualisatie Natura-2000 doelendo-
cument aangekondigd. De doelen stammen nog uit 2006.⁷ De leden van
de CDA-fractie onderstrepen dat er meer synergie met andere beleidsop-
gaven moet komen. Welke beleidsopgaven worden hier bedoeld? Hoe ziet
u deze sectorale aanpak van het doelendocument integraal afgestemd met
andere beleidsdoelen? Kunt u het besluitvormingsproces in beeld
brengen?

Voorts vragen de leden van de fractie van het CDA hoe de medeover-
heden meerdere maatschappelijke opgaven in een gebied kunnen
afwegen. Als voorbeeld noemen deze leden de maatschappelijke opgave
in de gemeente Wierden. In en rondom het Wierdense Veld wordt door
Vitens uit hetzelfde gebied drinkwaterwinning (5 miljoen m³) voorzien
waar Natura 2000, hoogveen ontwikkeld zou moeten worden, waarvoor
veel water nodig is. Welke afwegingsruimte heeft de provincie Overijssel
wetende dat beide ontwikkelingen onmogelijk zijn? Ook het recente
bericht op RTV-Oost van 5 november 2019 «Aanpakken N35 tussen
Nijverdal en Wierden uitgesteld door stikstof» geeft voor de leden van de
CDA-fractie de urgentie aan om het Natura 2000-gebied Wierdense Veld te
heroverwegen. Wat is uw reactie hierop?

Deze leden verwijzen in dit kader ook naar een artikel waarin Prof. Ir. Rudy
Rabbinge, emeritus hoogleraar duurzame ontwikkeling, voormalig
senator, geciteerd wordt. Kunt u reageren op zijn gedachten en in ieder
geval ingaan op zijn stelling dat «in Nederland wel heel veel natuurtypen
gedefinieerd zijn, die beschermd moeten worden»?⁸

De leden van de CDA-fractie lezen in de Voortgangsrapportage dat de
aanpak met collectieven werkt (door middel van het Agrarisch Natuur- en
Landschapsbeheer). Een groot aantal collectieven werkt aan biodiversiteit
via natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw.⁹ Deze leden vragen
hoe u zich sterk maakt voor het nieuwe GLB 2021–2027 zodat deze
regiospecifiek kan worden ingezet ter versterking van deze ontwikkeling.

*Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks en
de PvdA*

De leden van de fracties van **GroenLinks** en **PvdA** vragen u hoe de Vijfde
Voortgangsrapportage Natuur zich verhoudt tot de inzet rondom
stikstofaanpak en zij vragen of hier opgaven aan elkaar te verbinden zijn.
Zo ja, kunt u aangeven voor welke gebieden dat geldt wat deze gecombi-
neerde aanpak op kan leveren qua versnelling en kosten?

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ De Stentor, «Hoogleraar over stikstofcrisis: «Zet mes in 160 beschermde natuurgebieden»»,
18 oktober 2019.

⁹ Idem, blz. 22.

In het ambitiedocument Nederland Natuurpositief schrijft u samen met de provincies dat «voor biodiversiteit noodzakelijke condities effectief in het omgevingsbeleid» worden geborgd.¹⁰ Hoe gaat u de borging vormgeven en garanderen wanneer als gevolg van de nieuwe Omgevingswet de hiërarchische verhouding tussen overheden afneemt en alleen sturing op EU-doelen nog via het wettelijk kader kan? Biodiversiteitscondities behoeven immers ook verbetering buiten de gebieden die vanuit de EU beschermd worden.

Onder het kopje Verbinden in ditzelfde document staat dat het Interbestuurlijk Programma «Vitaal Platteland» gebruikt gaat worden om de interbestuurlijke samenwerking beter met elkaar te verbinden. U bent daarbij ook voornemens in de steden de biodiversiteit vergroten.¹¹ Hoe past dat qua bestuurlijke samenwerking goed in het programma Vitaal Platteland?

Tijdens de behandeling van de Algemene Politieke Beschouwingen in de Eerste Kamer op 29 oktober 2019 vroeg het lid Henk Otten de Minister-President of ter oplossing van het stikstofprobleem het niet beter was Natura 2000-gebieden in Nederland op te heffen, was zijn antwoord dat dit hem ook een goed idee leek, maar dat dit niet mocht van de EU. Is het in het antwoord weergegeven standpunt van de Minister-President ook het standpunt van de regering?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren

Slechts 13 procent van Nederland bestaat uit beschermd natuurgebied. Ons land is daarmee de hekkensluiter van Europa. Toch besloten de Provincie Gelderland en Staatsbosbeheer dit jaar om Gelderse natuurgebieden met een totale oppervlakte van 600 hectare te verkopen aan de hoogste bieder. Voorwaarde was dat de natuur ook natuur bleef en in de toekomst goed beheerd zou worden. Met de opbrengst van de verkoop wilde Staatsbosbeheer naar eigen zeggen «betere natuur» terugkopen.¹² De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vragen of u kunt aangeven hoeveel kavels er zijn verkocht. Hoe is de staat van de door Staatsbosbeheer verkochte natuurgebieden tegenwoordig? Houdt Staatsbosbeheer toezicht op het onderhoud van deze gebieden? Wordt er ingegrepen wanneer die gebieden ten onrechte niet voor natuurdoelen worden ingezet? Hoeveel heeft de verkoop opgebracht en welke «betere natuur» wordt of is daarmee teruggekocht? Bent u voornemens deze verkoop te evalueren? En, tot slot, zijn er plannen om in de toekomst ook andere natuurgebieden te verkopen door Staatsbosbeheer en de provincies?

Graag ontvangen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie ook een exact overzicht van de resultaten van het gunningsbeleid van deze verkoop. Hoeveel percelen zijn bij de eigenaren van belendende percelen terechtgekomen, hoeveel percelen zijn gegund aan de hoogst biedende en in hoeveel gevallen is het perceel niet gegund aan de hoogstbiedende en niet aan een eigenaar van een belendend perceel?

Kunt u een tijdpad aangeven waaruit duidelijk wordt wanneer Staatsbosbeheer percelen natuur in andere provincies wil verkopen en in welke omvang dat zal zijn? Is de natuurbestemming op de verkochte percelen

¹⁰ «Nederland Natuurpositief. Ambitiedocument voor een gezamenlijke aanpak in natuurbeleid» blz. 3. Bijlage bij *Kamerstukken I*, 2019–2020, 33 576, Q.

¹¹ *Ibidem*.

¹² De Volkskrant, «Staatsbosbeheer verkoopt grond in de hoop betere natuur te kunnen aankopen» 4 juli 2019.

onomkeerbaar en welk toezicht valt te verwachten op de bestemming van aan derden verkochte snippernatuur?

Deelt u de mening van deze leden dat waar toezicht op snippernatuur in handen van Staatsbosbeheer of de Provincie al moeilijk is, dat temeer zal gelden voor snippernatuur in handen van derden? Op welke wijze wilt u het toezicht zodanig organiseren dat natuurwaarden voldoende beschermd zullen zijn? Welke toezichtfrequentie staat u voor ogen, door wie en in welke vorm, zo vragen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie.

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 6 december 2019.

Voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
N.J.J. van Kesteren

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 december 2019

Hierbij ontvangt u de antwoorden op de vragen de fractie van het CDA, van de fracties GroenLinks en PvdA gezamenlijk en van de fractie van de Partij voor de Dieren naar aanleiding van de Voortgangsrapportage natuur. Ik heb mijn beantwoording afgestemd met de provincies.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie lezen het volgende in de Voortgangsrapportage Natuur: «In 2018 is 3.029 hectare natuur ingericht. Dit is een lichte toename ten opzichte van voorgaande jaren. Zo is de inrichting van het Reevediep in Overijssel in 2018 afgerond (328 hectare nieuwe natuur), een bypass van de IJssel met onder andere rietmoeras.» Deze leden constateren met u dat er 328 hectare nieuwe natuur is bijgekomen en vragen u waarom er dan – bij de uitvoering – toch nog natuurbezwaren zijn.

Navraag bij de provincie Overijssel leert dat de door een tweetal organisaties ingediende bezwaren primair gericht zijn tegen de bouw van woningen in het gebied en – in samenhang daarmee – tegen het varen op de nieuw aangelegde vaargeul in het Reevediep. In hun zienswijzen en beroepschriften richten zij zich daarbij ook op de vermeende negatieve (versturende) effecten van de woningbouw en de vaarrecreatie op de bestaande natuur. Naast deze twee organisaties die bezwaar hebben gemaakt tegen onderdelen van de gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid, zijn er volgens de provincie Overijssel vele maatschappelijke organisaties, inwoners van Kampen en omgeving en overheden die de gebiedsontwikkeling onderschrijven.

Bij de uitvoering van de gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid zou het Natura 2000-gebied van ongeveer 3 hectare gesaldeerd kunnen worden met de ruim 30 hectare nieuwe Natura 2000/rietmoeras met onder andere roerdampen en karekieten als onderdeel van de 328 hectare nieuwe natuur. Wat is de reden dat dit niet kan, is er dan wel sprake van ruimtelijke afwegingsruimte?

De genoemde getallen van 3 en 30 hectare kan ik niet plaatsen. Onderdeel van de gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid is de aanleg van enkele honderden hectare nieuwe natuur. Die nieuwe natuur is toegevoegd aan het bestaande Natuurnetwerk Nederland. Zo'n 43 hectare daarvan (rietmoeras bij het Drontermeer) is ook toegevoegd aan het bestaande Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. Per saldo is een veelvoud, zowel qua oppervlakte als kwaliteit, aan nieuwe natuur ontwikkeld ten opzichte van wat er verdwenen is door de realisatie van het project. Daarbij is uitgegaan van een zogeheten «natuurinclusief ontwerp». In de procedures bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft dit ontwerp deels niet stand weten te houden. Zo'n 8 hectare van het rietmoeras (gelegen in het herbegrensde/uitgebreide) Natura 2000-gebied is daarom na het uitvoeren van een ADC-toets bestempeld als compensatiegebied. Daarmee kon het grootste deel van project worden uitgevoerd. Voor de onderdelen van het project (waaronder de vaarrecreatie) waarvoor compensatie niet mogelijk was (onder andere vanwege het ontbreken van een dwingende reden van groot openbaar belang) was de opgave om negatieve versturende effecten op rietvogels (roerdomp) te voorkómen. Hiervoor zijn mitigerende maatregelen getroffen (zoals de

aanleg van rieteilanden in het Drontermeer). Op 16 oktober 2019 is een laatste zitting bij de Raad van State geweest in het kader van de bodemprocedure over de woningbouw en de vaarrecreatie. Begin 2020 verwachten we een uitspraak in deze zaak.

Het aanwijzen van een Nederlands natuurgebied als Natura-2000 gebied gebeurt met een aanwijzingsbesluit van het Ministerie van LNV. Welke besluitvormingsprocedure volgt een aanwijzingsbesluit?

De aanwijzing van Natura 2000-gebieden is verankerd in de Wet natuurbescherming (artikel 2.1). Op de voorbereiding van een besluit tot aanwijzing, zoals bedoeld in het artikel 2.1., eerste lid, van de Wet natuurbescherming is Afdeling 3.4 Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing (zie artikel 2.1 lid 5 van de Wet natuurbescherming). Dat betekent dat eerst een ontwerpbesluit ter inzage wordt gelegd en dat vervolgens het definitieve besluit wordt genomen nadat de zienswijzen zijn verwerkt. Tegen het besluit kan beroep worden ingesteld. Als beroepen ongegrond worden verklaard, staat het besluit in rechte vast. Gegronde beroepen moeten worden verwerkt in een geheel of gedeeltelijk opnieuw genomen besluit.

Aan het aanwijzen van Habitatrichtlijngebieden gaat nog – anders dan bij Vogelrichtlijngebieden – een fase vooraf, namelijk het aanmelden van een gebied bij de Europese Commissie. De Europese Commissie plaatst, na beoordeling, het gebied op de Communautaire Lijst. Alle gebieden die daar op staan, zijn reeds een beschermd «Natura 2000-gebied». Een aanwijzingsbesluit verandert daar in principe niets aan, tenzij er wetenschappelijke fouten zijn gemaakt bij de beschermde waarden (te veel en te weinig) en bij de begrenzing. Met die wijzigingen moet de Europese Commissie akkoord gaan. Het belang van een aanwijzingsbesluit is, naast het herstellen van fouten, vooral gelegen in het nader inkleuren van de doelstellingen: is behoud voldoende of moet er uitbreiding of verbetering plaatsvinden om de landelijk gunstige staat van instandhouding te bereiken?

Rond 2004 zijn de Natura 2000-gebieden geselecteerd op basis van bestaande/aanwezige soorten en/of habitattypen. Is deze stelling juist? Zijn er daarnaast niet-bestaande/niet-aanwezige soorten en habitattypen toegevoegd? Zo ja, waar en welke?

In 2003 is de definitieve selectie van Habitatrichtlijngebieden aangemeld bij de Europese Commissie. In 2004 is daarop de lijst van gebieden van communautair belang vastgesteld voor de Atlantische biogeografische regio waartoe Nederland behoort. Vervolgens is vanaf 2008 gestart met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden onder nationale wetgeving. In dit traject zijn ook de al eerder (1996–2000) aangewezen Vogelrichtlijngebieden meegenomen. Gedurende dit proces kwam er veel nieuwe kennis beschikbaar. Op basis daarvan zijn wijzigingen doorgevoerd in de habitattypen en (vogel-)soorten waarvoor de gebieden eerder aangemeld, respectievelijk (bij Vogelrichtlijngebieden) aangewezen waren. Waarden waarvan bekend was dat ze zowel bij aanmelding als bij aanwijzing niet aanwezig waren, zijn niet opgenomen in de besluiten. In sporadische gevallen bleken tussen het moment van aanmelden en het moment van aanwijzen habitattypen of habitatrichtlijnsoorten in een gebied te zijn verschenen. De Raad van State heeft geoordeeld dat ook die waarden aangewezen moeten worden. Deze vaste jurisprudentie is ook in de paar laatste aanwijzingsbesluiten gevolgd. Na het vrijwel afronden van het proces van aanwijzen, heeft een correctieronde plaatsgevonden in de vorm van het wijzigingsbesluit «Afwezige waarden» (2015), omdat uit nadere informatie bleek dat er toch in een beperkt aantal gevallen fouten

waren gemaakt bij het aanwijzen. Een tweede correctieronde is in 2018 gestart met het ontwerpwijzigingsbesluit «Aanwezige waarden».

In de Voortgangsrapportage Natuur over 2018 staat dat er de komende tijd nog wijzigingen worden doorgevoerd voor gebieden die al zijn aange-wezen. De wijzigingen hebben betrekking op de grenzen en de doelen. De leden van de CDA-fractie vragen u inzicht te geven in het besluitvormings-proces van deze wijzigingen. Voorts vragen deze leden hoe u de integrale afweging voor u ziet, mede in relatie tot de aangenomen Omgevingswet. Kunt u hier een toelichting op geven?

Wijzigingen worden voorbereid met provincies en het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat alvorens ze in een ontwerpbesluit worden verwerkt en de gebruikelijke procedure op grond van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) doorlopen. Het besluitvormingsproces wijzigt niet als gevolg van de Omgevingswet.

In de Voortgangsrapportage wordt de actualisatie Natura-2000 doelendo-cument aangekondigd. De doelen stammen nog uit 2006. De leden van de CDA-fractie onderstrepen dat er meer synergie met andere beleidsop-gaven moet komen. Welke beleidsopgaven worden hier bedoeld? Hoe ziet u deze sectorale aanpak van het doelendocument integraal afgestemd met andere beleidsdoelen? Kunt u het besluitvormingsproces in beeld brengen?

In het kader van de actualisatie van het doelensysteem Natura 2000 wordt voorgesteld om een strategisch plan op te stellen, gericht op het sneller en effectiever realiseren van de gunstige staat van instandhouding. In het plan wordt ook de synergie met ander beleid (bijvoorbeeld Natuurnetwerk Nederland, water- en klimaatbeleid) nader uitgewerkt, zodat verschillende beleidsdoelen elkaar kunnen versterken. Dit plan wordt komend jaar opgesteld en vastgesteld door de overheden die gezamenlijk aan Natura 2000 werken. De Tweede Kamer wordt begin 2020 nader geïnformeerd over de actualisatie van het doelensysteem.

Voorts vragen de leden van de fractie van het CDA hoe de medeover-heden meerdere maatschappelijke opgaven in een gebied kunnen afwegen. Als voorbeeld noemen deze leden de maatschappelijke opgave in de gemeente Wierden. In en rondom het Wierdense Veld wordt door Vitens uit hetzelfde gebied drinkwaterwinning (5 miljoen m³) voorzien waar Natura 2000, hoogveen ontwikkeld zou moeten worden, waarvoor veel water nodig is. Welke afwegingsruimte heeft de provincie Overijssel wetende dat beide ontwikkelingen onmogelijk zijn? Ook het recente bericht op RTV-Oost van 5 november 2019 «Aanpakken N35 tussen Nijverdal en Wierden uitgesteld door stikstof» geeft voor de leden van de CDA-fractie de urgentie aan om het Natura 2000-gebied Wierdense Veld te heroverwegen. Wat is uw reactie hierop?

Medeoverheden stellen een zorgvuldig proces en een brede afweging van alle maatschappelijke belangen en aspecten centraal. Bij het nemen van maatregelen is het volgens de Habitatrichtlijn mogelijk om rekening te houden «met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied». Tegelijk is een lidstaat er aan gehouden om verslechtering te voorkomen. Hoe dit zich tot elkaar verhoudt, is onderwerp van overleg met de Europese Commissie. Tot nu toe is de uitleg hiervan dat als er verschil-lende maatregelen mogelijk zijn die even effectief zijn, gekozen mag worden voor de maatregel die de minste impact heeft voor andere belangen.

Specifiek voor het behalen van de Natura-2000-doelen in het Wierdense Veld geldt dat deze nauw samenhangen met drinkwaterwinning. Beide

doelen zijn van groot maatschappelijk belang. In het gebiedsproces om te komen tot een inrichtingsplan voor het Wierdense Veld wordt daarom een pas op de plaats gemaakt. De provincie Overijssel onderzoekt nu eerst hoe de drinkwaterwinningen en de Natura 2000-doelen in Wierdense Veld zich tot elkaar verhouden. Afhankelijk van de uitkomst van dat onderzoek wordt daarna besloten over de vervolgstappen.

Het beantwoorden van de vraag of aan het Wierdense Veld terecht de Natura 2000-status is gegeven, is tevens onderdeel van het onderzoek naar het mogelijk «herindelen van natuurgebieden», dat ik heb aangekondigd in mijn brief aan uw Kamer van 13 november 2019 over de stikstofproblematiek. De vraag is overigens al eerder aan de orde geweest in de beroepsprocedure tegen het aanwijzingsbesluit; de Raad van State heeft toen geoordeeld dat het gebied terecht is aangewezen.

Deze leden verwijzen in dit kader ook naar een artikel waarin Prof. Ir. Rudy Rabbinge, emeritus hoogleraar duurzame ontwikkeling, voormalig senator, geciteerd wordt. Kunt u reageren op zijn gedachten en in ieder geval ingaan op zijn stelling dat «in Nederland wel heel veel natuurtypen gedefinieerd zijn, die beschermd moeten worden»?

De habitattypen die beschermd moeten worden, zijn opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn. Deze natuurtypen zijn Europees gedefinieerd. De habitattypen moeten beschermd worden in alle lidstaten waar ze voorkomen. Welke habitattypen in Nederland voorkomen, blijkt uit de zogenoemde referentielijst. Daarover bestaat geen discussie. Andere habitattypen dan die op deze lijst staan, worden niet aangewezen.

De leden van de CDA-fractie lezen in de Voortgangsrapportage dat de aanpak met collectieven werkt (door middel van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer). Een groot aantal collectieven werkt aan biodiversiteit via natuurinclusieve landbouw en kringlooplandbouw. Deze leden vragen hoe u zich sterk maakt voor het nieuwe GLB 2021–2027 zodat deze regiospecifiek kan worden ingezet ter versterking van deze ontwikkeling.

Meerdere collectieven leveren een bijdrage in het versterken van kennis op het boerenerv over biodiversiteit en landschap, soms via natuurinclusieve en kringlooplandbouw. Deze rol wil ik voor het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) 2021–2027 graag versterken en verbreden, zowel binnen het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer als wellicht door middel van aanpalende regelingen, zoals de nieuwe eco-regelingen. Daarom ben ik begin dit jaar, samen met de collectieven en LTO, pilots gestart voor een toekomstbestendig GLB. Daarnaast ben ik in gesprek met BoerenNatuur, de koepelorganisatie voor de collectieven, om te inventariseren wat er nodig is om de collectieven tijdig te versterken. Zo willen we bewerkstelligen dat de collectieven een bredere taak in het GLB 2021–2027 aan kunnen, eventueel in samenwerking met bijvoorbeeld natuurorganisaties en organisaties die werken aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. De uiteindelijke invulling van de rol van collectieven in het GLB 2021 – 2027 wordt uitgewerkt in het Nationaal Strategisch Plan. Dat plan stellen mijn ministerie en de provincies, als gezamenlijke opdrachtgever, op, samen met het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat en de waterschappen. Het Nationaal Strategisch Plan wordt vervolgens als de Nederlandse invulling van het GLB ingediend bij de Europese Commissie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA

De leden van de fracties van GroenLinks en PvdA vragen u hoe de Vijfde Voortgangsrapportage Natuur zich verhoudt tot de inzet rondom stikstofaanpak en zij vragen of hier opgaven aan elkaar te verbinden zijn.

Zo ja, kunt u aangeven voor welke gebieden dat geldt wat deze gecombineerde aanpak op kan leveren qua versnelling en kosten?

Samen met de Voortgangsrapportage natuur hebben Rijk en provincies ook hun gezamenlijke natuurambitie «Nederland Natuurpositief» gepresenteerd. Daarin spreken we, onder andere naar aanleiding van het wereldwijde rapport over biodiversiteit van het Intergouvernementele Platform Biodiversiteit en Ecosysteemdiensten (IPBES), de ambitie uit om, aanvullend op de bestaande afspraken uit het Natuurpact (2013), de natuur en biodiversiteit in Nederland verder vooruit te helpen. Dit doen we door een aanpak van vier v's: versterken, verbeteren, verbreden en verbinden. Uiterlijk in de volgende Voortgangsrapportage natuur (najaar 2020) komen de provincies en ik terug op de uitvoering van deze gezamenlijke natuurambitie. We kijken hierbij naar de mogelijkheden van synergie met onder andere het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. De aanpak via het onderdeel «natuurherstel» binnen het stikstofbeleid zal eveneens een bijdrage leveren aan het versnellen en verbeteren van de natuur-opgave. Ik kan op dit moment niet vooruitlopen op specifieke gebieden en kosten. In de voortgangsbrieven over het stikstofbeleid informeren we u over de voortgang van het onderdeel natuurherstel binnen de stikstofaanpak.

In het ambitiedocument Nederland Natuurpositief schrijft u samen met de provincies dat «voor biodiversiteit noodzakelijke condities effectief in het omgevingsbeleid» worden geborgd. Hoe gaat u de borging vormgeven en garanderen wanneer als gevolg van de nieuwe Omgevingswet de hiërarchische verhouding tussen overheden afneemt en alleen sturing op EU-doelen nog via het wettelijk kader kan? Biodiversiteitscondities behoeven immers ook verbetering buiten de gebieden die vanuit de EU beschermd worden.

Met de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming op 1 januari 2017 is de decentralisatie van het natuurbeleid wettelijk verankerd. Met de integratie van de Wet natuurbescherming in de Omgevingswet verandert aan de bestuurlijke bevoegdheden en verhoudingen niets ten opzichte van de huidige situatie. De Wet natuurbescherming wordt beleidsneutraal geïntegreerd in de Omgevingswet. Het waarborgen van de belangen van biodiversiteit vindt daarnaast (onder andere) plaats via de omgevingsvisies en omgevingsverordeningen van de verschillende overheden. Voor een toelichting op de verankering van natuurbeleid in de diverse bestuurslagen en de samenwerking daartussen, verwijs ik u naar mijn beantwoording op 29 januari 2019 in het nader schriftelijk overleg met uw vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Kamerstukken 33 576 / 33 348, M).

Onder het kopje Verbinden in ditzelfde document staat dat het Interbestuurlijk Programma «Vitaal Platteland» gebruikt gaat worden om de interbestuurlijke samenwerking beter met elkaar te verbinden. U bent daarbij ook voornemens in de steden de biodiversiteit vergroten. Hoe past dat qua bestuurlijke samenwerking goed in het programma Vitaal Platteland?

De in het kader van het Interbestuurlijke Programma Vitaal Platteland afgesproken samenwerking richt zich op het platteland en daarmee niet op beleidsdoelen in stedelijk gebied. Mede om bestuurlijke samenwerking op biodiversiteit (in onder andere het stedelijk gebied) te vergroten ga ik in gesprek met provincies en andere departementen om vorm te geven aan een nieuw interbestuurlijk programma biodiversiteit. Daarnaast wordt er in het kader van de Nationale Omgevingsvisie gewerkt aan een integrale verstedelijkingsstrategie die gepaard gaat met kwaliteitsverbe-

tering en vergroening van steden. Dit draagt ook bij aan een versterking van de biodiversiteit in de steden. Deze verstedelijkingsstrategie wordt uitgewerkt in het interbestuurlijk programma Verstedelijking en Wonen.

Tijdens de behandeling van de Algemene Politieke Beschouwingen in de Eerste Kamer op 29 oktober 2019 vroeg het lid Henk Otten de Minister-President of ter oplossing van het stikstofprobleem het niet beter was Natura 2000-gebieden in Nederland op te heffen, was zijn antwoord dat dit hem ook een goed idee leek, maar dat dit niet mocht van de EU. Is het in het antwoord weergegeven standpunt van de Minister-President ook het standpunt van de regering?

De Minister-President heeft bij de Algemene Politieke Beschouwingen niet gezegd dat het opheffen van Natura 2000-gebieden een goed idee is. De Minister-President heeft er onder andere op gewezen dat de mogelijkheden om te schrappen in 2011 door toenmalig Staatssecretaris Bleker uitgebreid zijn onderzocht. Toen bleek dat dat niet haalbaar was, vanwege Europese regelgeving. De Minister-President gaf daarnaast te kennen te willen blijven kijken naar de mogelijkheden die er wél zijn. Dit is ook het standpunt van de regering. Ik verwijs u voor de letterlijke tekst naar de Handelingen van het betreffende debat.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren

Slechts 13 procent van Nederland bestaat uit beschermd natuurgebied. Ons land is daarmee de hekkensluiter van Europa.

Ik hecht grote waarde aan goed beschermde natuurgebieden, als onderdeel van een robuust natuurbeleid. Ik wil de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren erop wijzen dat de 13 procent waar zij op duiden, slechts betrekking heeft op de Natura 2000-gebieden. We hebben aan meer gebieden een beschermde status toegekend, namelijk via het Natuurnetwerk Nederland, dat onder regie van de provincies wordt gerealiseerd. Als het Natuurnetwerk Nederland in 2027 is gerealiseerd, heeft het een verwachte omvang van ongeveer 735.000 ha natuur op land. Dat is ongeveer 17,5% van het landoppervlak. Daarmee voldoet Nederland aan het getalsmatige onderdeel van de doelstelling «beschermde gebieden» in het kader van het VN- Biodiversiteitsverdrag («Aichi-doelen»), namelijk minimaal 17%.

Toch besloten de Provincie Gelderland en Staatsbosbeheer dit jaar om Gelderse natuurgebieden met een totale oppervlakte van 600 hectare te verkopen aan de hoogste bidder. Voorwaarde was dat de natuur ook natuur bleef en in de toekomst goed beheerd zou worden. Met de opbrengst van de verkoop wilde Staatsbosbeheer naar eigen zeggen «betere natuur» terugkopen. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vragen of u kunt aangeven hoeveel kavels er zijn verkocht. Hoe is de staat van de door Staatsbosbeheer verkochte natuurgebieden tegenwoordig?

Allereerst wijs ik u er graag op dat bij verkopen door Staatsbosbeheer geldt, conform de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer, dat mijn goedkeuring is vereist (beleidstoets) en die van de Minister van Financiën (prijstoets; gemandateerd aan het Rijksvastgoedbedrijf). De beleidstoets is voor een aantal veelvoorkomende categorieën vervat in een generieke goedkeuring vooraf (Stc 20753, 15 juli 2015). Hiermee is de vereiste zorgvuldigheid bij beoogde verkopen door Staatsbosbeheer naar mijn mening verankerd.

In de situatie waarop de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren doelen, kunnen er in potentie 118 kavels worden verkocht door Staatsbosbeheer. De verkoop zal pas eind december 2019 worden bekrachtigd door de notaris. De gebieden lopen tot die tijd gewoon mee in de beheercyclus van Staatsbosbeheer.

Houdt Staatsbosbeheer toezicht op het onderhoud van deze gebieden? Wordt er ingegrepen wanneer die gebieden ten onrechte niet voor natuurdoelen worden ingezet?

Het toezicht op het naleven van de beheerafspraken is belegd bij de provincies, in dit geval de provincie Gelderland. Dat geldt ook voor de handhaving.

Hoeveel heeft de verkoop opgebracht en welke «betere natuur» wordt of is daarmee teruggekocht?

De verkoop zal naar verwachting genoeg opleveren om 165 hectare natuur terug te kunnen kopen, aansluitend op de kerngebieden van Staatsbosbeheer. Het beheer wordt hierdoor effectiever en efficiënter. Bij definitieve aan- en verkoop zal het te verwachten restant van ongeveer € 1 miljoen tijdelijk in een fonds worden gestort dat wordt gebruikt om natuurgronden in Gelderland aan te kopen. Ik zal er bij Staatsbosbeheer op aandringen deze aankopen zo snel als mogelijk is te realiseren.

Bent u voornemens deze verkoop te evalueren? En, tot slot, zijn er plannen om in de toekomst ook andere natuurgebieden te verkopen door Staatsbosbeheer en de provincies?

Staatsbosbeheer zal de verkoop intern evalueren. Ik heb van Staatsbosbeheer begrepen dat ook andere provincies geïnteresseerd zijn in een dergelijk proces. Hier lopen nog verkennende gesprekken, om ook daar tot sterkere kerngebieden te komen. Het kopen en verkopen van gronden door Staatsbosbeheer gebeurt overigens al decennia, binnen de kader van de toepasselijke wet- en regelgeving. Relatief nieuw is het gebruik van een openbaar platform waardoor ook particulieren kunnen meedingen naar een kavel.

Graag ontvangen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie ook een exact overzicht van de resultaten van het gunningsbeleid van deze verkoop. Hoeveel percelen zijn bij de eigenaren van belendende percelen terechtgekomen, hoeveel percelen zijn gegund aan de hoogst biedende en in hoeveel gevallen is het perceel niet gegund aan de hoogstbiedende en niet aan een eigenaar van een belendend perceel?

Zoals hierboven gemeld, vindt de formele bekrachtiging van het verkoopproces door de notaris eind december 2019 plaats. Ik kan daar uiteraard niet op vooruitlopen. Maar het beeld van de provincie Gelderland en Staatsbosbeheer is dat in de meeste gevallen de beheerders van aangrenzende natuurgebieden in aanmerking zullen komen voor de aankoop van de betreffende percelen.

Kunt u een tijdpad aangeven waaruit duidelijk wordt wanneer Staatsbosbeheer percelen natuur in andere provincies wil verkopen en in welke omvang dat zal zijn? Is de natuurbestemming op de verkochte percelen onomkeerbaar en welk toezicht valt te verwachten op de bestemming van aan derden verkochte snippernatuur?

Nee; ik kan daar geen tijdpad voor schetsen, omdat dat er niet is. Staatsbosbeheer is actief in vele gebiedsprocessen, waarbij het ruilen,

aankopen en verkopen van gronden aan de orde kan zijn. De natuurbestemming ligt vast, tot het moment dat de gemeenteraad de bestemming wijzigt. Daarnaast hebben provincies de natuurgebieden van het Natuurnetwerk Nederland opgenomen in hun provinciale verordeningen. Ook het toezicht op natuurbeheer ligt, zoals eerder gemeld, bij de provincies.

Deelt u de mening van deze leden dat waar toezicht op snippernatuur in handen van Staatsbosbeheer of de Provincie al moeilijk is, dat temeer zal gelden voor snippernatuur in handen van derden? Op welke wijze wilt u het toezicht zodanig organiseren dat natuurwaarden voldoende beschermd zullen zijn? Welke toezichtfrequentie staat u voor ogen, door wie en in welke vorm, zo vragen de leden van de Partij voor de Dieren-fractie.

Nee. Ik ben van mening dat natuur goed moet worden beheerd en dat het toezicht daarop goed geregeld moet zijn, wie ook de beheerder is. Ik wijs u er daarnaast op dat particuliere eigenaren vaak een grote betrokkenheid bij en kennis van het natuurgebied in hun omgeving hebben, ook als het een spreekwoordelijke «snipper» betreft. Het toezicht op natuurbeheer is, zoals eerder gesteld, in handen van de provincies.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten